

Viti i IX-të i Botimit, Nr.1,
Qershore 2018

ANALIZË MBI PROBLEMATIKAT E TIK NË ARSIM

Besjana Tosuni

Departamenti i Inxhinierive, Fakulteti i Shkencave të Aplikuara dhe Ekonomike, Albanian University

Adresë kontakti: b.tosuni@hotmail.com

Përmbledhje

Rritja e përdorimit dhe efektivitetit të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në arsim është një prioritet i qartë i qeverisë shqiptare. Strategjia për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar (SZHAPU) 2014-2020, ka si qëllim rritjen e fondeve për fuqizimin dhe përmirësimin e digjitalizimit në procesin e të nxënësve. Pavarësisht nga strategjitë e rëndësishme të politikave për TIK në arsim, ka akoma shumë sfida. Politika dhe veprimi duhet të gjejnë balancën e duhur midis zbatimit të qëllimeve kryesore arsimore dhe përshtatjes së tyre sipas nevojave të veçanta të shkollave dhe të rajoneve.

Pajisja me lidhje interneti në shkollat fillore dhe të mesme në Shqipëri mbetet një sfidë, megjithatë përdorimi në rritje i TIK në arsim shihet si prioritet për të rritur cilësinë dhe rëndësinë e arsimimit, mësimdhënien efektive dhe për të ofruar më shumë informacion dhe shërbime për komunitetet dhe grupet e marginalizuara.

Ky punim hedh dritë mbi problematikat aktuale të përdorimit të TIK në arsim, duke u ndalur në fakte dhe diskutime. Pasi jepet një vështrim i përgjithshëm i gjendjes aktuale, nxirren konkluzione dhe jepen rekomandimet përkatëse. Bazuar në faktet e prezantuara, dalin katër çështje të përgjithshme të politikës arsimore, të cilat kërkojnë përpunim të mëtejshëm dhe vëmendje politike.

Fjalë çelës: dixhitalizim, politika arsimore, reformë, rekomandime, TIK.

ANALYSIS OF ICT ISSUES IN EDUCATION

Abstract

Increasing the use and effectiveness of ICT in education is a clear priority of the Albanian government. The Strategy for the Development of Pre-University Education (SZHAPU) 2014-2020 aims to increase funds for strengthening and improving digitalization in the learning process. Despite important ICT policy strategies in education, there are still many challenges. Policies and action must find the right balance between the implementation of the main educational goals and their adaptation to the needs of schools and regions.

Internet access in primary and secondary schools in Albania remains a challenge, however, the growing use of ICT in education is recognized as a priority to enhance the quality and importance of education, effective teaching, and to provide more information and services to communities and marginalized groups.

This paper sheds light on current issues of ICT use in education, focusing on facts and

discussions. Once an overview of the current situation is given, conclusions are drawn, and proper recommendations are given. Based on the facts presented, four general issues of educational policy arise, which require further elaboration and political attention.

Keywords: digitalization, education policy, reform, recommendations, ICT.

I. Hyrje

Rritja e përdorimit dhe efektivitetit të TIK-ut në arsim është një prioritet i qartë i qeverisë shqiptare. Strategjia për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar (SZHAPU) 2014- 2020, ka si qëllim rritjen e fondeve për fuqizimin dhe përmirësimin e digjitalizimit në procesin e të nxënies. Qëllimi i mëtejshëm i Shqipërisë për të kapërcyer hendekun digjital dhe për të fuqizuar rininë nëpërmjet investimeve në rritje, në kapacitete dhe në përdorimin e TIK-ut në arsim, është i qartë. Kompetenca digjitale është një nga kompetencat kyçe, pjesë përbërëse e kornizës kurrikulare të Shqipërisë. Politikat e kohëve të fundit kanë treguar prioritetet e qeverisë në fushën e TIK-ut në arsim. Në fushën e rritjes së numrit të të rinjve, të rriturve, përfshi mësuesit që njohin dhe përdorin teknologjitë e komunikimit dhe informacionit (TIK), politikat shqiptare të kohëve të fundit janë në koherencë me qëllimet e SDG4.

Pavarësisht nga strategjitë e rëndësishme të politikave për TIK-un në arsim, ka akoma shumë sfida. Politika dhe veprimi duhet të gjejnë balancën e duhur midis zbatimit të qëllimeve kryesore arsimore dhe përshtatjes së tyre sipas nevojave të veçanta të shkollave dhe të rajoneve. Është e rëndësishme të arrihet një konsensus midis të gjitha palëve të interesuara, përfshirë drejtuesit e shkollave, pasi ata janë më të gatshëm të pranojnë ndryshimin, nëse e kuptojnë arsyen dhe domosdoshmërinë e reformave.

Pajisja me lidhje interneti në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta në Shqipëri mbetet një sfidë, megjithatë përdorimi në rritje i TIK-ut në arsim njihet si prioritet për të rritur cilësinë dhe rëndësinë e arsimimit, mësimdhënien efektive dhe për të ofruar më shumë informacion dhe shërbime për komunitetet dhe grupet e marginalizuara.

Sipas CBR prioritetet në fushën e TIK-ut në arsim në SZHAPU janë:

- Pajisja e shkollave me infrastrukturën për përdorimin e informacionit (kompjuter, laptop, smart table, tabletë).
- Internet me shpejtësi të lartë dhe mundësi hyrjeje në internet në ambiente të tjera të shkollës, jo vetëm në laboratorë.
- Mbështetje teknike që të sigurojë përdorimin efikas të infrastrukturës. [2]

Përdorimi i pajisjeve të TIK-ut dhe i lidhjeve me internet janë të kufizuara vetëm për laboratorët e kompjuterëve. (IZHA, 2015), Statistikat e ministrisë, venë në dukje se ka 1496 laboratorë kompjuterësh në shkolla në të gjithë Shqipërinë.

Në varësi të madhësisë së shkollave, laboratorët e kompjuterëve janë pajisur me 5 deri në 15 kompjuter për nxënësit dhe një për mësuesin. Sipas të dhënave të raportuara në Agjendën Digjitale 2015-2020, si edhe informacionit të përditësuar nga palët e interesuara, shumë nga 15731 kompjuterët dhe 1631 laptopët në shkollat e Shqipërisë nuk janë funksionalë [8]. Kompjuterët në laborator, përveç se janë të lidhur me internetin, nuk janë të pajisur me programe ose aplikacione për lëndët mësimore (MSHIAP). Kjo mund të ndryshojë me zbatimin e kurrikulës së re. Për

shembull, disa tekste shkollore të reja për shkollat e arsimit të mesëm të lartë kanë përmbajtje digjitale të hartuar nga botuesit për arsimin.

Sipas palëve të interesuara, projekti pilot me tableta, i zbatuar në 2015, rriti modernizimin dhe digjitalizimin e sistemit arsimor duke krijuar 120 klasa ndërvepruese me disa tabela smart, në 60 shkolla të mesme në gjithë Shqipërinë. Klasat ndërvepruese menaxhohen në nivel qendror. Gjatë intervistave nga grupi i punës së UNESCO-s për këtë dokument, u vu në dukje se shërbimet e internetit në shkolla nuk janë pjesë e shërbimeve publike kombëtare, por menaxhohen nga kompani private. Për më tepër, cilësia e shërbimit të rrjetit dhe infrastruktura nuk garantojnë ose maten nga standarde kombëtare. Së fundi, u konstatua se nuk ka një periudhë të përcaktuar qartë për rinovimin e infrastrukturave të shkollave për TIK-un. Duke u bazuar në ato që deklarojnë drejtuesit, mësuesit dhe nxënësit, pengesa kryesore për përdorimin e TIK-ut ishte pamjaftueshmëria e pajisjeve.

II. Problematikat e përdorimit të TIK në arsim

Duke u bazuar tek faktet e paraqitura në fushën e TIK-ut në arsim, janë identifikuar katër problematikat kryesore.

- *1. Mungesa e një infrastrukture të qëndrueshme dhe e burimeve digjitale, pengojnë përdorimin e TIK-ut në shkolla.[1]*

Një nivel i caktuar për infrastrukturën teknologjike është kusht i domosdoshëm për të përdorur në mënyrë efektive teknologjitë në procesin mësimor. Për një zgjidhje të qëndrueshme, infrastruktura e TIK-ut duhet të përfshijë aspekte pedagogjike, si zhvillimi i kompetencës digjitale të mësuesve dhe ofrimi sa më shumë i përmbajtjes digjitale për mësimdhënie. Për më shumë, hartimi i një plani të qëndrueshëm që nga fillimi i një politike është një pikë e mirë fillimi për një zhvillim më efektiv të TIK-ut në arsim.

- *2. Mësuesve u nevojiten aftësi bazë pedagogjike më të forta për përdorimin e TIK-ut.*

Mësuesit luajnë një rol të rëndësishëm në përdorimin efektiv të TIK-ut për qëllime mësimore. Arsimi fillestar i mësuesve, trajnimet paraprake të mësuesve dhe të atyre në sistem, si edhe zhvillimi i vazhdueshëm profesional (ZHVP) kontribuojnë në forcimin e kompetencës digjitale të mësuesve. Këto përfshijnë zhvillimin e aftësive në TIK-ut për kodim, aftësitë për zhvillimin e TIK-ut si lëndë mësimore dhe aftësitë për të përdorur TIK-un në lëndët e tjera mësimore.

Përdorimi i kompjuterëve dhe/ose tabletave është i domosdoshëm, por jo kusht i mjaftueshëm për përdorimin e TIK-ut në mësimdhënie dhe nxënie. Të pasurit e mbështetjes pedagogjike dhe teknike në nivel shkolle është i rëndësishëm, pasi siguron që mësuesit të përdorin TIK-un në mësimdhënie. Drejtuesit në nivel shkolle duhet që sigurimin e një mbështetjeje të tillë ta bëjnë prioritet të qëllimeve të procesit mësimor në shkollë. Sipas CBR, mësuesit në Shqipëri nuk janë të përgatitur për përdorimin e teknologjisë së re në mësimdhënie. Aftësitë që mësuesit duhet të zhvillojnë gjatë trajnimit të tyre fillestar për përdorimin e teknologjisë në klasë, për qëllime pedagogjike përfshijnë njohuritë bazë kompjuterike, lundrimin në internet, përdorimin e tabelave elektronike, krijimin e materialeve mësimore digjitale, komunikimin me postë elektronike dhe njohuri bazë për krijimin e faqeve në ueb. Për përmirësimin e aftësive të mësuesve në TIK, në reformën e arsimit të lartë që është duke u zhvilluar, thuhet se mësuesit duhet të kenë aftësi të TIK-

ut gjatë trajnimit të tyre fillestar.[5]

- *3. Përmirësimi i sigurisë në internet për fëmijët dhe të rinjtë duhet të jetë një prioritet shumë i rëndësishëm.*

Në botën e sotme të internetit, siguria është një shqetësim kryesor. Mundësitë e mëdha të hyrjes në internet bëjnë që nxënësit, të rinjtë dhe njerëz nga shtresat në nevojë të përballen me kërcënime serioze, si cyberbulling, përmbajtje informacioni të papërshtatshme dhe veprime të ndaluara ligjërisht. Pajisja me informacion mbi rreziqet në internet, masat mbrojtëse dhe praktikrat e sigurta në internet duhet të jenë një prioritet i rëndësishëm në Shqipëri.

Një studim i kohëve të fundit i bërë nga World Vision International (2016) me 821 të anketuar të moshës 13-18 vjeç, tregoi se përmirësimi i sigurisë në internet duhet të jetë një prioritet. Rreth 44% e të anketuarve raportuan se e përdornin internetin për të parë çdo ditë materiale pornografike, ndërsa 62% konfirmuan se kanë shokë që vizitojnë faqe të ngjashme.[12] Të gjithë bien dakord që politika për mbrojtjen e fëmijëve në internet mbështetet tek angazhimi dhe përgjegjësitë e përbashkëta të të gjithë palëve të interesuara. Për të vepruar në mënyrë efektive, qeveritë dhe mësuesit duhet të ngrenë shkallën e ndërgjegjësimit të prindërve mbi rrezikun e mundshëm të internetit dhe t'i pajisin ata me mjetet e duhura për të rritur shkallën e sigurisë së fëmijëve të tyre. Kështu që mësuesit kanë përgjegjësinë të forcojnë njohuritë e fëmijëve dhe të prindërve mbi internetin. Në mënyrë që të përballen me sfidat e përdorimit të internetit, mësuesit, koordinatorët e TIK-ut dhe drejtuesit e shkollave duhet të marrin trajnim të rregullt mbi problemet e sigurisë në internet. Shqipëria duhet të promovojë politika të sigurisë elektronike që përfshijnë gjithë shkollën, duke siguruar që fëmijët dhe të rinjtë e përdorin TIK-un në mënyrë të përshtatshme dhe të sigurt. Për të qenë efektive, këto politika duhet të zbatohen nga i gjithë komuniteti i shkollës, përfshi stafin e mësuesve dhe nxënësit, të cilët e përdorin internetin në shkollë dhe jashtë saj.

- *4. Shqipëria do të përfitonte nga një sistem qendror vlerësimi dhe nga udhëzuesit kombëtarë mbi përdorimin e TIK-ut në arsim.*

Deri në vitin 2017, palët e interesuara që u intervistuan nga grupi i punës së UNESCO-s raportuan se Shqipëria nuk ka asnjë sistem qendror monitorimi dhe vlerësimi, asnjë udhëzues kombëtar që ka të bëjë me përdorimin e TIK-ut për qëllime vlerësimi, si dhe asnjë plan të qartë kërkimor mbi TIK-un. [4]

Të dhënat mbi disponueshmërinë dhe cilësinë e burimeve të TIK-ut, si edhe të trajnimit të mësuesve të TIK-ut janë shumë të rralla në Shqipëri. Është e vështirë të sigurohet informacion i saktë për sa i përket përdorimit të TIK-ut në shkollë. Për shembull, palët e interesuara nuk e dinin me saktësi gjerësinë e bandës së internetit në shkollë, nëse kompjuterët dhe programet kompjuterike janë të vjetruara apo moderne, numrin e personelit që trajnohet për TIK-un, aftësitë kompjuterike të mësuesve, praninë e mbështetjes pedagogjike e teknike në shkollë dhe se si teknologjitë përdoren për qëllime arsimore dhe administrative. Politika aktuale dhe institucionet që kanë të bëjnë me TIK-un në arsim, janë shumë të fragmentuara për të përmbushur aspiratat kombëtare në rritje dhe kërkesat globale. [6] Shqipëria do të përfitonte nga zhvillimi i një infrastrukture të qëndrueshme dhe gjerësisht të disponueshme, si edhe nga burime digjitale për mësimin, përmirësimi i aftësive bazë dhe pedagogjike të mësuesve në TIK, rritja e ndërgjegjësimit të fëmijëve dhe nxënësve mbi rreziqet e internetit; zbatimi i një sistemi monitorimi dhe vlerësimi dhe zhvillimi i udhëzuesve

kombëtarë në përdorimin e TIK-ut për qëllime vlerësimi. Politikat kombëtare të TIK-ut në arsim do të kenë ndikim më të madh nëse ato janë në përputhje me politikat e tjera strategjike dhe operacionale, veçanërisht atyre që rrisin cilësinë, barazinë dhe gjithëpërfshirjen në arsim.

III. Rekomandimet për problematikat e hasura

REKOMANDIME PËR ÇËSHTJEN 1

Rritja e investimeve në shërbime dhe materiale që mbështesin përdorimin efektiv të TIK-ut në shkolla.

- 1.1** Plotësimi i nevojave për një infrastrukturë TIK-u të qëndrueshme dhe gjerësisht të përdorshme, duke vendosur qëllime të qarta afatmesme dhe afatgjata për të zgjeruar pajisjet dhe lidhjet me internet.
- 1.2** Rritja e investimeve në infrastrukturën e TIK-ut dhe lidhjen e internetit në zonat e largëta.
- 1.3** Rritja e investimeve për burimet e të nxënit digjital.
- 1.4** Përmirësimi dhe mirëmbajtja e sistemit të informacionit për sistemin parauniversitar, si dhe bazën elektronike të të dhënave për arsimin e lartë.
- 1.5** Rritja e investimeve në burimet njerëzore që janë të domosdoshme për përdorimin e këtyre mjeteve. [9]

REKOMANDIME PËR ÇËSHTJEN 2

Investimi tek mësuesit për të ndërtuar kapacitete për një përdorim efektiv të TIK-ut në shkolla.

- 2.1** Zbatimi i reformës së arsimit të lartë, me fokus të veçantë për arsimimin e mësuesve kandidatë dhe zhvillimi i një sistemi kombëtar për të monitoruar zhvillimin e vazhdueshëm të aftësive të TIK-ut të mësuesve në sistem dhe atyre që do hyjnë në sistem. [11]
- 2.2** Bashkëpunimi me donatorë ndërkombëtarë për të hartuar dhe zbatuar iniciativa për zhvillimin profesional, me synim trajnimin e mësuesve në sistem dhe mësuesve të TIK-ut në veçanti, për përdorimin e TIK-ut për arsye mësimore.
- 2.3** Inkurajimi i bashkëpunimit midis mësuesve dhe drejtuesve të shkollës me ekspertë të niveleve të ndryshme në përdorimin e TIK-ut për qëllime mësimdhënieje dhe nxënieje.

REKOMANDIME PËR ÇËSHTJEN 3

Mbrojtja e rinisë dhe shtresave të pambrojtura të shoqërisë nga veprimtaria e rrezikshme në internet.

- 3.1** Duke bashkëpunuar me institucionet arsimore, të rrisim ndërgjegjësimin e fëmijëve, adoleshentëve, të rinjve dhe familjeve të tyre mbi situatat problematike në internet. [3]

REKOMANDIME PËR ÇËSHTJEN 4

Zhvilloni mjete dhe sisteme që do ta zgjerojnë përdorimin dhe funksionalitetin e TIK –ut në arsim .

- 4.1** Zhvillimi i një sistemi qendror për mbledhjen periodike (vjetore dhe dyvjetore) dhe publikimin e statistikave që përmbajnë të dhëna për infrastrukturën, pajisjet, trajnimet, burimet mësimore, burimet vlerësuese dhe përdorimin e TIK-ut. [10]
- 4.2** Hartimi i një platforme për zbatimin e TIK-ut në arsim dhe udhëzues kombëtarë për përdorimin e TIK-ut në arsim.

IV. Rekomandime mbi politikat sipas nivelit të vlerësuar të përparësisë, vështirësisë, kostove dhe afateve kohore

Tabela 1. Aspekti vendimmarrës dhe kuadri kohor i rekomandimeve mbi çështjen e parë

Çështja 1	Aspekti vendimmarrës (I Lartë/ I Mesëm/ I Ulët)			Kuadri kohor		
	Rekomandime	Përparësia	Vështirësia	Kostot	Afat shkurtër	Afat mesëm
1.1 Plotësimi i nevojave për një infrastrukturë TIK-u të qëndrueshme dhe gjerësisht të përdorshme duke vendosur qëllime të qarta afatmesme dhe afatgjata për të zgjeruar pajisjet dhe lidhjet me internet.	L	M	L			
1.2 Rritja e investimeve në infrastrukturën e TIK-ut dhe lidhjen e internetit në zonat e largëta.	L	L	L			
1.3 Rritja e investimeve për burimet e të nxënit digjital.	L	M	L			
1.4 Përmirësimi dhe mirëmbajtja e sistemit të informacionit për sistemin parauniversitar, si dhe bazën elektronike të të dhënave për arsimin e lartë.	L	M	L			
1.5 Rritja e investimeve në burimet njerëzore që janë të domosdoshme për përdorimin e këtyre mjeteve.	L	M	M			

Tabela 2. Aspekti vendimmarrës dhe kuadri kohor i rekomandimeve mbi çështjen e dytë

Çështja 2	Aspekti vendimmarrës (I Lartë/ I Mesëm/ I Ulët)			Kuadri kohor		
	Rekomandime	Përparësia	Vështirësia	Kostot	Afat shkurtër	Afat mesëm
2.1 Zbatimi i reformës së arsimit të lartë, me fokus të veçantë për arsimimin e mësuesve kandidatë dhe zhvillimi i një sistemi kombëtar për të monitoruar zhvillimin e vazhdueshëm të aftësive të TIK-ut të mësuesve në sistem dhe atyre që do hyjnë në sistem.	L	M	M			
2.2 Bashkëpunimi me donatorë ndërkombëtarë për të hartuar dhe zbatuar iniciativa për zhvillimin profesional, me synim trajnimin e mësuesve në sistem dhe mësuesve të TIK-ut në veçanti, për përdorimin e TIK-ut për arsye mësimore.	L	M	U			
2.3 Inkurajimi i bashkëpunimit midis mësuesve dhe drejtuesve të shkollës me ekspertë të niveleve të ndryshme në përdorimin e TIK-ut për qëllime mësimdhënieje dhe nxënieje.	M	U	M			

Tabela 3. Aspekti vendimmarrës dhe kuadri kohor i rekomandimeve mbi çështjen e tretë

Çështja 3	Aspekti vendimmarrës (I Lartë/ I Mesëm/ I Ulët)			Kuadri kohor		
	Përparësia	Vështirësia	Kostot	Afat shkurtër	Afat mesëm	Afat gjatë
Rekomandime						
3.1 Duke bashkëpunuar me institucionet arsimore, të rrisim ndërgjegjësimin e fëmijëve, adoleshentëve, të rinjve dhe familjeve të tyre mbi situatat problematike në internet.	L	M	M			

Tabela 4. Aspekti vendimmarrës dhe kuadri kohor i rekomandimeve mbi çështjen e katërt

Çështja 4	Aspekti vendimmarrës (I Lartë/ I Mesëm/ I Ulët)			Kuadri kohor		
	Përparësia	Vështirësia	Kostot	Afat shkurtër	Afat mesëm	Afat gjatë
Rekomandime						
4.1 Zhvillimi i një sistemi qendror për mbledhjen periodike (vjetore dhe dyvjetore) dhe publikimin e statistikave që përmbajnë të dhëna për infrastrukturën, pajisjet, trajnimet, burimet mësimore, burimet vlerësuese dhe përdorimin e TIK-ut.	M	M	M			
4.2 Hartimi i një platforme për zbatimin e TIK-ut në arsim dhe udhëzues kombëtarë për përdorimin e TIK-ut në arsim.	L	L	L			

Referenca

1. Abdurrahmani, T. The Teacher Qualification Scheme: A Case of Albania. *Problems of Education in the 21st Century*, Vol. 55. 2013. <http://oaji.net/articles/2014/457-1420054869.pdf> (Accessed 3 September 2015.)
2. Blink, D. and Ciko, I. *SDG National Action Plan and Baseline Report Assignment Briefing Presentation 2017*, 156-158.
3. BIRN (Balkan Investigative Reporting Network). *Albania Illegally Axed Headmasters, Report Says*. www.balkaninsight.com/en/article/albania-illegally-axed-headmasters-report-says. 2014., 45-48. (Accessed 5 November 2015.)
4. European Commission. (European Commission/EACEA/Eurydice). *The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions and Policies*. Eurydice Report. Luxembourg, Publications Office of the European Union 2015, 129-132.
5. <http://www.anefore.lu/wp-content/uploads/2015/09/EURYDICE-THE-TEACHING-PROFESSION.pdf> (Accessed 1 November 2015.)
6. Gardinier, M. *Chapter 6: Albania: An overview*, in *Education in Non-EU Countries in Western and Southern Europe*, edited by Terra Sprague. Bloomsbury, London, 2016, 167-173.
7. Harizaj, A.. *A case study of Albania's participation in PISA 2009*. CEPS Journal 1: 3, 2011, pp. 97-118.
8. Ministria e Arsimit dhe Sporteve. *Reforma E Sistemit Arsimor Parauniversitar: Raporti Paraprak* [Pre-University Education System Reform: Preliminary Report]. Tirana. (In Albanian.) http://www.arsimi.gov.al/files/userfiles/parauniversitar/RAPORTI_Korrik.pdf (Accessed 29 February 2016.)
9. MSHIAP (Ministry of State for Innovation and Public Administration), (no date). *Cross-cutting strategy "Digital agenda of Albania 2015-2020"*. Available at http://www.inovacioni.gov.al/files/pages_files/Digital_Agenda_Strategy_2015_-_2020.pdf (Accessed on January 29, 2016.)
10. *Strong Performers and Successful Reformers in Education: Lessons from PISA for the United States*. Paris, OECD Publishing. 2011b., 121-123. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264096660-en>. (Accessed 22 October 2015.)
11. *Albania - Education Excellence and Equity Project*. Washington, DC, World Bank Group. 2014a. <http://documents.worldbank.org/curated/en/2014/03/19368623/albania-education-excellence-equity-project> (Accessed 12 October 2015.)
12. World Vision International. *A Study on Child Online Safety in Albania* 2016, 98-99. <http://www.wvi.org/albania/publication/study-child-online-safety-albania> (Accessed 31 January 2016.)

Shtojca A

Lista e shkurtimeve

CBR Country Background Report/Raporti mbi Informacionin Paraprak të Vendit.

CPD/ZHPV Continuing Professional Development/Zhvillimi i Vazhduar Profesional.

ICT/TIK Information and Communication Technology/Teknologjia e Informacionit dhe e Komunikimit.

IED/IZHA Institute of Educational Development/Instituti i Zhvillimit të Arsimit.

MSHIAP/MSHIAP Ministry of State for Innovation and Public Administration/Ministria e Shtetit për Inovacionin dhe Administratën Publike.

PUEDS/SZHAPU Pre-University Education Development Strategy/Strategjia për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar.

SIE/ISHA State Inspectorate of Education/Inspektoriati Shtetëror i Arsimit.

UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/Organizata për Kulturë, Shkencë dhe Arsim e Kombeve të Bashkuara.

Viti i IX-të i Botimit, Nr.1,
Qershore 2018

UDHËZIME PËR AUTORËT

Materiallet (artikujt) i adresohen revistës *OPTIME*. Ato i nënshtrohen vlerësimit të redaksisë, e cila miraton për botim, pasi ka bërë modifikimet eventuale.

Materiali i dërgohet sekretariatit të redaksisë së *Albanian University* në adresën *Bulevardi Zogu I, Tiranë, znj. Eglantina Dervishi, email: egladervishi@yahoo.com dhe Erda Qorri, email: erdaqorri@gmail.com*

Materiali dorëzohet në 3 kopje (një origjinal dhe 2 fotokopje), si dhe në formën elektronike (me disketë). Ai duhet të shoqërohet me adresën e email-it të autorit me të cilin do të lidhet redaksia në vazhdim. Po ashtu, dorëzohet një formular, i cili duhet të firmoset nga autorët e tjerë që i delegojnë autorit kryesor kompetencat. Autorësia nënkupton që secili autor të këtë marrë pjesë në mënyrë të mjaftueshme në punim, aq sa të marrë përgjegjësi publike për përmbajtjen e tij. Renditja e autorëve përcaktohet nga vendimi i përbashkët i bashkautorëve.

Pasi kthehet materiali për rregullime nga autori/autorët, ai ridërgohet në formën përfundimtare.

Drejtshtkrimi i gjuhës shqipe është i detyrueshëm. Nuk pranohet zëvendësimi i shkronjës **ë** dhe **ç**, përkatësisht me shkronjat e dhe **c**.

Materiali duhet të renditet sipas kësaj mënyre:

Faqja e titullit përmban:

Titullin

Emrin /emrat e autorëve (pa titujt shkencorë)

Adresat e të gjithë autorëve. Kur autorët janë në qendra të ndryshme pune, djathtas tyre bëhet një shenjë (që specifikohet më poshtë), p.sh.:

Emër Mbiemër *, Emër Mbiemër **, Emër Mbiemër ***

* Albanin University

** Fakulteti i Mjekësisë i UT

*** Ministria e Shëndetësisë

Adresa e plotë (përfshirë telefonin dhe email-in) e autorit që do të mbajë lidhje me revistën.

Abstrakti

Paraqitet në shqip dhe në versionin anglisht dhe përmban jo më shumë se 250 fjalë. Abstraktit në anglisht i vihet edhe titulli. Në abstrakt paraqitet qëllimi, metodat, rezultatet dhe përfundimet.

Poshtë abstraktit shkruhen fjalët kyçe. P.sh.:

Fjalë Kyçe: revistë, artikull, psikologji.

Materiali

Gjatë shtjellimit të materialit çdo referencë, figurë dhe tabelë numërohet në shifra arabe me numër rendor sipas rendit që citohen në tekst. Kur janë më shumë se 2 referenca, ato ndahen me presje).

Nuk përdoren shkurtime të tjera përveç atyre që janë përdorur në abstrakt.

Falënderimet, nëse ka, shtypen në mbarim të tekstit, pas referencave.

Referencat

Referencat shënohen në tekst me numërorë arabe sipas rendit që citohen.

Referencat shtypen në fletë të veçanta nga teksti me hapësirë dyfishe sipas stilit *Vancouver* (International Committee of Medical Journal Editors Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals). Kur lista e autorëve përbëhet nga 1 deri në 7 vetë, citohen që të gjithë.

Kur ajo përmban më shumë se 7 vetë, citohen vetëm 3 të parët dhe pas të tretit, shënohet fjala et al. (ose me shkurtime shqip *e bp.*).

Referencat përshkruhen si më poshtë:

1. Referenca e artikujve periodikë

Autorët ,Titulli, Revista, viti, volumi, faqe, p.sh. :

(1) Quilici J., Gallo R. Physiopatologie des syndromes coronariens aigus. Ann Cardiol. Angeiol 2009;148;611-23.

2. Referenca e një libri

Autori. Titulli, Vendi i botimit, Shtëpia botuese, Viti i botimit.

P.sh.:

(2) Cohen J. Return extrasystoles. New York; Grune and Stratton; 1996.

3. Referenca e një kapitulli libri

Autori kapitullit. Emri kapitullit. Emri i autorit të librit Emri i librit. Vendi i botimit. Shtëpia botuese. Viti botimit; faqet e kapitullit.

P.sh.:

(3) Baillet J. L'apport de la scintigraphie dans le diagnostic de l'embolie pulmonaire. Në: Chiche P La maladie thrombo-embolique pulmonaire Paris; L'Expansion scientifique française; 1969, f. 107-34.

Shkrimet që nuk u përmbahen këtyre udhëzimeve do t'u rikthehen autorëve për rishikim pa u marrë në shqyrtim.

Redaksia

